

**SLEZSKÁ
UNIVERZITA**
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

PROSTOROVÁ EKONOMIE

ING. KAMILA TUREČKOVÁ, PH.D.

NPEKP/NKEKP

2) PROSTOROVÁ EKONOMIE
& LOKALIZACE

OBSAH

- 1. Prostor**
- 2. Prostorová ekonomika**
- 3. Prostorová ekonomie, lokalizace**
- 4. Věcný obsah prostorové ekonomie (lokalizačních teorií)**
- 5. Přednosti a nedostatky lokalizačních teorií**

1) PROSTOR – ÚZEMÍ, TERRITORIUM, OBLAST

- představuje systém polohových měnicích se vztahů ve světě hmotných předmětů
- daný prostor se od ostatních odlišuje svou územní diferenciací a je definovatelný (měřitelný) podle vzdálenosti, rozsahu, lokalizace, účelu a jiných charakteristik, které „sledujeme“
 - oblast, formálně i neformálně vytýčená, která je definována určitým souborem společných (fyzicko-geografických nebo sociálně-ekonomicko-společenských) charakteristik, které dané území odlišují od jiného území (oblasti)
- prostor jako takový je ekonomický faktor, který má svou polohu, hodnotu, náklady na užívání, estetický rozměr ovlivněný geografickými podmínkami, klimatem a urbanizací a je stanoven jako lokalizační faktor při rozhodování o umístění ekonomických aktivit
 - prostor ovlivňuje potenciál (využitelnost) území
- prostor budeme chápat jako „geografickou oblast“, ve které se odehrávají námi sledované procesy

2) PROSTOROVÁ (REGIONÁLNÍ) EKONOMIKA

- věnuje se **objektivní hospodářské situaci** v regionech
 - jedná se o reálný, skutečný stav hospodářství a jeho segmentů na daném území
- zaměření na regionální produkt, regionální zaměstnanost, chování regionálních subjektů, využitelnost výrobních faktorů, efektivitu lokální produkce, regionální inflaci, vývoj a popis ekonomických aktivit v regionu (např. ve sféře zemědělství, průmyslu, dopravy, kultury, cestovního ruchu, služeb, zdravotnictví apod.) aj.
- její součástí je hledání **objektivních** příčin rozdílů ekonomické povahy mezi regiony, dopady těchto disparit na růst a rozvoj regionu, využití možností národohospodářské politiky ovlivnit hospodářský vývoj v regionech a minimalizovat regionální nerovnosti apod.

3) PROSTOROVÁ (REGIONÁLNÍ) EKONOMIE

- jedná se soubor modelů a teorií, který popisuje přístup k ekonomické „realitě“ s ohledem na prostorové rozmístění jednotlivých ekonomických subjektů s cílem nalézt efektivní přístup k rozvoji území a všech zainteresovaných subjektů
 - **domácnosti a firmy** patří mezi hlavní subjekty, které jsou prostorovou ekonomikou analyzovány
- samostatný vědní obor rozvíjející se v rámci ekonomických věd, který se zabývá regionální - prostorovou dimenzí ekonomického rozvoje
 - vychází z ekonomie, kterou kombinuje zejména s hospodářskou a socioekonomickou geografii
- zabývá se ekonomickými procesy a ekonomickými vztahy subjektů, jejich formováním, interakcí a chováním v kontextu daného území (prostoru)

3) PROSTOROVÁ EKONOMIE

2 dimenze:

- **mikroekonomická (prostorová ekonomie)** - řeší lokalizaci a vzájemné vztahy a vazby jednotlivých ekonomických aktivit, hledá odpovědi na otázky týkající se vlivu prostoru a vzdáleností na ekonomické činnosti a jevy
 - regiony nepředstavují homogenní celky, každý region je jedinečný
 - převážně teorie lokalizace
- **makroekonomická (prostorová ekonomie)** - zabývá se např. problematikou ekonomického růstu v regionech, rozdíly v regionální nezaměstnanosti, meziregionálním pohybem výrobních faktorů atd.
 - regiony jsou vnímány homogenně a tvoří národní ekonomiku

3) PROSTOROVÁ (REGIONÁLNÍ) EKONOMIE

- relativně mladá vědecká disciplína, počátky lze najít v 1. pol. 19. stol, komplexnější přístupy se začaly prosazovat až v 50. letech století minulého
 - první zmínky o vnímání prostoru však již můžeme zaznamenat u merkantilistů v 15. století - zkoumala se problematika rozmístění mezinárodního obchodu (vzdálenost jako ekonomický činitel)
 - v 18. století prostorové aspekty zkoumali fyziokraté - posuzovali vztahy mezi městem a venkovem, snaha vysvětlit rozdílnosti v pozemkové rentě ve vztahu k poloze pozemku
 - na ně již navázaly komplexní (lokalizační) teorie (*viz dále*)
- zabývá se prostorem (územím, regionem), jeho ekonomickou strukturou a umístěním (lokalizací) ekonomických subjektů (prostorovým uspořádáním ekonomiky) a vazbami, které se vyskytují v rámci regionu, tak mezi jednotlivými regiony

3) PROSTOROVÁ (REGIONÁLNÍ) EKONOMIE

- jejím hlavním obsahem je oblast **lokalizačních teorií**, které představují souhrn teorií, jejichž cílem je nalézt - identifikovat **faktory (podmínky)** ovlivňující **lokalizaci ekonomických aktivit v prostoru**
 - lokalizační faktory jsou specifické vlastnosti daných míst, které mají vliv na umístění socioekonomických aktivit (infrastruktura, kvalifikovaná pracovní síla, průmyslová tradice aj.)
- **lokalizační teorie:**
 - jejich cílem je nalezení faktorů ovlivňujících lokalizaci ekonomických aktivit a vysvětlení prostorového rozmístění ekonomiky
 - vznikaly z podnětu kapitalistických vlastníků, kteří hledali optimální – nejvýhodnější místo pro umístění své firmy
 - vycházejí tak z mikroekonomického přístupu
 - lokalizace je tak jedním z nejdůležitějších rozhodnutí firmy
 - smyslem je optimalizovat polohu jednotlivého podniku s cílem maximalizovat zisk, tržby či jinou požadovanou proměnnou (např. max. ekonomickou rentu)
 - jsou považovány za předchůdce teorií regionální rozvoje

4) VĚCNÝ OBSAH PROSTOROVÉ EKONOMIE, LOKALIZAČNÍCH TEORIÍ

- prostorová koncentrace ekonomických aktivit (firem, výrobních procesů a výstupů); **lokalizační teorie**
 1. **Lokalizační teorie *specializační*:** lokalizace zemědělské výroby - J. H. von Thünen
 2. **Lokalizace průmyslu:** jednodimenzionální lokalizační modely; Laundhardtův model; Weberův model a Weber-Mosesův lokalizační m.
 3. **Prostorové uspořádání ekonomiky:** Hottelingův model, Teorie centrálních míst (Christaller) a Löscheho model tržních zón
 4. **Lokalizace mezinárodních korporací**
 - Teorie mezoekonomiky, Teorie výrobních cyklů, Teorie ziskových cyklů, Teorie územních děleb práce aj.
 5. **Moderní lokalizační (rozvojové) teorie, po 2. světové válce:**
 - *Francouzská škola:* Polarizační teorie – F. Perroux
 - *Americká škola:* Rozvojová teorie založená na abstraktním modelování – W. Isard
 - *ostatní:* Teorie tvorby tzv. územně-odvětvových komplexů; Sektorová teorie růstu ekonomické báze regionu, Teorie exportní báze
- prostorová koncentrace obyvatelstva
 - sídelní soustava - teorie měst
 - prostorový pohyb obyvatel - migrační teorie

5) PŘEDNOSTI A NEDOSTATKY LOKALIZAČNÍCH TEORIÍ

- poskytly **základ** (metodiku, koncept, grafický aparát, myšlenkové přístupy, regionální výzkum, pojetí regionálního růstu aj.) pro vývoj soudobých teorií regionálního rozvoje (významný zdroj pro praktické rozhodování firem o umístění investic a výběru lokality pro nové podniky)
 - podstata lokalizačních teorií dnes přetrvává v tzv. *škole nové ekonomické geografie*
 - dnes lze lokalizační faktory překonat (proměnlivý charakter)
- největší přínos: **systematické studium aglomeračních efektů**, které tvoří součást teorií regionálního rozvoje do současnosti
- **kritika**: nerealistická zjednodušení skutečnosti (typická pro původní neoklasické přístupy); redukce sociálních jevů (problémů) na prostorové záležitosti; amorfní pojetí prostoru; jako hlavní diferenciativní faktor je považována toliko vzdálenost...

-
- Děkuji za pozornost.